

# SZÉKELY HIRLAP.

Politikai és társadalmi lap s a „Jogász-Egylet“ közlönye.

## Szerkesztői szállás:

Szent-Miklós-utca 791. sz. hová a lap szellemi részét illető cikkek küldendők.

## Kiadó-hivatal:

A ref. főtanoda könyvnyomdája, hova az előfizetési pénzek és reclamatiók küldendők.

**Hirdetési díj:** Egy háromszor hasábozott garmond sor ára 6 kr; bélyegilleték minden hirdetés után külön 30 kr.

A hirdetési díjak előre fizetendők.

**Hirdetéseket elfogad:** helyben a kiadó-hivatal; Pesten: Lang Leopold, Erzsébet tér, 9. sz.) Bécsben Haasenstein és Vogler (Neu-Markt 14. sz.)

## Megjelenik e lap

minden szerdán és szombaton egy egész lven.

## ELOFIZETÉSI ÁR:

Félévre . . . . . 3 frt.

Negyedévre . . . . . 1 „ 50 kr.

M.-Vásárhely, 1875. szept. 10-én.

(M.) Midőn gyenge tollunkkal az irodalom munkásai, s a többek között e lap munkatársai közé is sorakoztunk, erős elhatározással tettük fel magunkban, hogy irodalmi működésünkben minden irányban, s minden tekintetben a határozott tiszta tárgyilagosságot szigorúan szem előtt tartjuk. Tettük azt pedig azért, mert élénk emlékeztetünkben volt több tekintélyes hazánkfíának nyilatkozata, melylyel többször kifejezést adtak megbotráncolásuknak, s egyszersmind roszszalásuknak az irodalom, s különösen a hirlap-irodalom terén tapasztalt indokolhatatlan szenvedélyes kifakadásokért, s a némely tekintetben szokásossá vált ferditésekért. Ugy látszik azonban, hogy hazai írónk egy része nem osztakozik ezen felfogásban, sőt annak épen ellentétében leli gyönyörűségét; s olvasó közönsége folytonos izgatását tűzve ki célul, s a sajtószabadság magasztos intentioival, s érdekeivel ellenkezőleg csak is ferditésekből és szenvedélyes ellenszenv sugalta irmodorból él. Ugy látszik, hogy ezen jó urak a patronusok és előfizetők zsebeiből kivarázsolott honorariumok és előfizetési díjakért megszerezhető élvezeteik mámorában azon kívül mivel sem törődnek, s készek a legképtelenebb badarságok és illetlenségek megírására, csak hogy anyagias önző érdekeiket kielégíthessék. S ugy látszik, hogy a szemérmetlen cinismus, melylyel oktalan és trivialis mesterségüket űzik, nem ösmer határt, s a féktelenségük által előidézett hátrányokkal számot vetni vagy nem tudnak, vagy nem akarnak.

Eddigél ezen nemtelen üzelmek látása, s tapasztalása nem egyszer ösztönzött arra, hogy azok ellen a legerősebb kifejezésekkel támadást intézzünk, illetőleg figyelmeztessük az olvasó közönséget, azon meggondolatlan s lealázó játékra, melyet ezen irodalmi kalmárok a társadalmi együttlét és összeférhetőség hátrányára, a legnagyobb könnyelműséggel és merészséggel folytatnak; gondoltuk azonban, hogy talán megjön eszök, s üzelmeik helytelenségét és czéltalanságát belátva, felhagynak a rájuk nézve is magát veszélyessé kinőhető mulatsággal. Ezen jó urak könnyelműsége és megátalkodottsága azonban sokkal csökönyösebb, minthogy egyhamar a tisztességes utra való térést tőlük remélni lehetne, s miután a rosz példa ragadós és tartani lehet, hogy hívókra és követőkre is tehetnek szert, felhagynak az eddigi tartozkodó iránnyal, s megpróbáljuk néhány komoly szót — de most is egész tárgyilagossággal — intézni hazai irodalmunk ezen iparlovagjaihoz.

Minden félreértés kikerülése végett meggyezzük, hogy mi hazai irodalmi termékeinkhez nemcsak a magyar nyelven irt műveket és szerkesztett hirlapokat számítjuk, hanem azok mellett

mindazokat, melyek hazánk határai között bárminő más nyelven megjelennek.

Nem ritkán képezték ugyan is az utóbbi időben feltűnés tárgyát azon rosz indulatu közlemények, melyekben a társnemzetiségek sajtó-közgei mindazt a mi Magyarországon nem inyük és tesszésük szerint történik, a legalptalanabb ferditésekkel spékelt kicsinyléssel, gunynyal és gyanusitgatásokkal tárgyalják. S a jogegyenlőségnek folytonos hangoztatása mellett képesek még a nemzeti kegyelet tárgyait is lenézéssel, s megvetéssel emlegetni, s minő jogosultsággal és alapon?

Mi magyarok nagyon jól tudjuk és érezzük, hogy hazánkban még mindig nagyon sok társadalmi kérdés vár megoldásra, s culturalis tekintetben a teendők egész halmaza várja a tetterős kezek munkáját; és mi magyarok, mondom, a társnemzetiségek indifferentismussa mellett is, ugy a magunk, mint az ők érdekükben rendre mind megtettük eddig is, s megteesszük ezután is mindazt, a mit helyzetünk követelményeihez képest eddig megtehettünk, s jövőre is megtehetünk. S e tekintetben nem csekély a magyar nemzet áldozatkészsége, melylyel mondhatni minden elősmérés nélkül társnemzetiségeinek régi idő óta áldozik és mindezért a köszönet a hazai intézmények kissebbitése, becsmérése a jogtalanságok alapnélküli emlegetése, az ellenszenvgyártás hazánk határain belől és kívül: a gyanusitgatás és gúny. A türelem legszélső határán vagyunk már ezek láttára s hallatára. Hiszen csak itt az erdélyi részben szász és román polgártársaink nem részesülnek-e mindazon előnyökben, melyekben a magyar? Hát közülök akárhányan az általuk folytonosan ócsárolt magyar államban és magyar kormánytól, még pedig jóval érdemeiken felül, nem nyertek kitünő állást, alkalmazást? Vagy plane azt akarják, hogy saját hazánkból kiköltözve, vagy legalább is előttük meghunyászkodva feltétlen rendelkezésükre bocsássuk hazánkat?

Mi voltunk azok, kik a nemzetiségi kérdések felszínre kerülésével a velünk élő társnemzetiségek iránt részrehajlatlan igazságot, s azzal együtt a valódi jogegyenlőséget kívántuk. S e tekintetben bizonyára egyik társnemzetiségnek sem lehet panasza. Mert mi magyarok és székelyek bármily számosan telepednénk le Európa valamely más államában, oly kényelmes és kellemes tüzhelyre bizonyára sehol sem találánk, mint miilyenre találtak nálunk az általuk annyira ócsárolt Magyarországon és magyar nemzetnél. Tisztelet a kivételeknek, a higgadtabb, tisztességesebb és értelmesebb rész ezt el is ösmeri, de az illetéktelen követelők lármája tulkiáltja ezen csendes elősmérést. Épen azért mi sem nézhetjük továbbra is egykedvűen a tisztesség korlátait már jóval túlhaladott szemérmatlenséget, s időről-időre lesz gondunk a rakonczátlanok rendre utasítására.

Most egyelőre csak jelezzük e tekintetbeni álláspontunkat, s a körülményekhez képest nem fogjuk restelni a fáradságot az illetlen üzelmek eseteikenkénti taglalásától, s méltó elbírálásától.

## Országgyűlés.

A képviselőház még mindig alakulóban van

A 6-án tartott ülésben Horváth Boldizsár emelkedett szellemű beszédet mondott boldogult V. Ferdinánd királyunk, a magyar modern alkotmány első szentesítőjének emlékét jegyzőkönyvileg is megörökíteni indítványozván, s egyúttal az ország hódolatteljes részvétét, ugy ő Felségének az uralkodónak, mint az elhunyt fejedelem özvegyének tudomására juttatni az elnök által. Ezen szavakat a ház ünnepélyes egyhangu helyeslése kísérte. — Azután megválasztották a 9 bíráló-bizottságot, s azokat másnap föl is eskették. Másik tárgya a 7-iki gyűlésnek a választfőirati bizottság kiküldése volt; ezen bizottság tagjainak száma 21-ben állapítottatott meg Zsedényi indítványára, ezen tagok kizárólag a szabadelvű-pártból fognak választatni.

A főrendiház annyiban előbbre haladott, hogy ott már készen is van a válaszfelirati javaslat, s mire e sorok megjelennek, már a tárgyaláson is valószínűleg keresztülment. Nagy érdekléssel azonban az egész javaslat nem igen bír, mert nem egyéb, mint épen csak halvány és rövidített másolata az ismert trónbeszédnek.

Némelyek a tárgyalástól egy kis vallási vitát remélnek és várnak, a mennyiben ugy lehet a polgári házasság kérdése is napirendre fog kerülni. Nagyon bölcsen tennének azonban ugy a tisztelt főrendek, mint a tisztelt képviselők, ha vallási meddő vitáik helyett az országnak sokkal komolyabb és nagyobb fontosságú ügyeire fordítanak mihamarább gondjukat, tehetségeiket és munkásságukat.

L.

Maros-Vásárhely, 1875. szept. 10.

(Két cikk az igazságszolgáltatásról.)

## II.

Az 1872-ki bírósági szervezethez magas reményeket kapcsolt a kormány és a nép. Valósultak-e azok? nem! sőt ellenkezőleg, hangosan fejezi ki elégedetlenségét a közvélemény, s pedig statisztikai adatokkal lehet igazolni, hogy azon idő óta egy szorgalmas bíró évenként szinte háromannyi ügydarabot látott el érdemlegesen, mint az előtt egy a megyei törvényszékeknél. A zúgóldás oka némi alappal bír azok előtt is, kik közelebből vizsgálják a hátrány indokait, melyek részint abból merültek fel, hogy a több ezerekre menő hátrálékok feldolgozására megkívántató idő pontosan nem volt kiszámítva; részint azon rendszabályból fejlődtek ki, miszerint a bíróságokhoz az elv szigorú alkalmazása folytán oly jogsérelmek orvoslására útasítottak, melyek az előtt a rendes bírák eljárásához nem tartoztak. Ezen adott ténykörülmények közepette, ha a bíróságok a megkívántató számu képes segédzeméllyezettel láttattak volna el, bizonyosan kedvezőbb eredményt tüntethettek volna fel, s a közvélemény is elismerőbb hangulattal nyilatkoznék az igazságszolgáltatás felől; mert, hogy a drágán fizetett bíró egymaga legyen kénytelen számosan kiosztott ügydarabjai nyilvántarthatása végett négy-öt rendbeli jegyzéket vezetni, naplózni, idézéseket kiállítani, előadatokat a levéltárból, vagy kiadóhivatalból előkeresni, kisebbszerü

végzéseket fogalmazni, sürgöléseket eszközölni sat, miket az 1 frtos napidíjnak mind elvégezhetne; minő eredményre vezet? arra, hogy elvonatik tőle azon idő, melyet az ügydarabok érdemleges ellátására fordíthatna, s azon kívül önképzését a sürgősen teendők halmaza közepette nem fejlesztheti oly magasra, hogy állomásának kellő tekintélyt és fényt kölesönözzen.

A megkívántató számban alkalmazott segédszemélyzet intézvénye nem csak azt eszközli, hogy a bíró beható komolyabb működéseit végezheti, s több érdemleges ügyek ellátása által a jogsérelmeket gyorsabban orvosolja; hanem azon kívül tért nyit arra, hogy a jogvégzett fiatalság a bíróság minden osztályánál a fogalmazásban oda fejleszthesse ki magát, hogy a valódi bírói állomásba belépni képes legyen, s azután az ügyfelek kárára ne experimentáljon. Ezen szempontból kiindulva szükséges lenne, hogy minden elsőfokú bíró mellett egy fogalmazó egyéniség alkalmaztassék a jelenlegi szervezés alkalmával. Mintha hallanók ezen indítvány fölötti megrémülés szavait: „most is sok hivatalnokot fizetünk, az ország pénztára nem fedezheti, takarékoskodni kell.“ A megrémültek figyelmébe ajánljuk azonban azon ténykörülmenyt, hogy az igazságszolgáltatás fedezi a maga kiadásait, épen azon mérvben, a melyben a jogsérelmek elintéztetnek, akár hány személy által eszközöltessék is az; különben az olcsó és gyors igazságszolgáltatás boldogító eredményéhez soha sem jutunk el.

A kir. törvényszékek jelenlegi megszünttése folytán rendelkezési állapotban maradt bírósági hivatalnokok közül mindazok, kik képesek; s nem csak ezek, hanem azok is, kik a régibb korból nyugdíjt húznak, beosztatván a fennmaradt kir. törvényszékekhez; több tekintetben előnyére lenne az országnak, midőn ily módon a munkaerő arányban jönne a feldolgozandó ügydarabokkal, s csakhamar érezvén a polgárok a gyors igazságszolgáltatás malasztját, az általános panasz elnémulna és a fölött az állam sem fizetne ingyen oly sokaknak.

Végül fölemlítjük: miként a fennebbiek szerint egészségesen szervezett bíróság, ha kötelemét pontosan teljesíti is a hivatalban, azzal még nincsen elérve a kívánt cél, mert, ha intézkedései kihatólag nem foganatosíttatnak, az igazságszolgáltatás még mindig zsihbadozni fog; a bírói rendeletek, végzések és ítéletek csigaszzerű és pontatlan kézbesítése azon botránykó — lapis offensiois — mely kigunyolja a sikert, kifárasztja a perlekedőket — tehát a kézbesítő közegek megállapítása és szabályozása elválatatlan járuléka a jelenlegi szervezésnek; ezen kérdés megoldása fölött sok mindenféle vélemény merült fel, azok között legcélszerűbbnek vélnök azt, ha az igazságügyi és belügyminiszterium egyetértve kieszközölnek: miként a csoportosított községek körjegyzői, vagy biztoshelyettesei kötelesek legyenek minden héten bizonyos napon megjelenni azon kir. járásbírószék székhelyein, melynek hatáskörében működnek a kézbesítendő ügydarabok átvétele végett, kik azokat jegyzék mellett felelősség terhe alatt kezökhez vevén, a hatáskörükben lakozó ügyfeleknek, vagy másként az illetőknek kézbesíténék, s

a vevényeket egy hét alatt visszaszármaztatnák az átadó kir. járásbírószéknek, mely tovább juttatná át az illető elsőfokú bíróságokhoz. Ezen intézmény előnye főleg abban rejlenék, hogy a kézbesítő közeg halhatatlan, ismeretes az egyénekkel, kiknek a darab kézbesítendő, annál fogva biztos. Az igaz! némi áldozatot kellene hozni ezen intézménynek, mert azon körjegyző, ki két mértföldnél távolabb helyről járulna a kir. járásbírószékhez, mérsékelt napidíját érdemel; de jöhet-e tekintetben ezen kiadás, midőn annyi millió polgár érdeke követeli?

A fennebbi őszinte nézeteket nyilvánosságra hozni részünkről is inkább az igazságszolgáltatás körén kívül eső nagy közönség tájékozása végett hazafiui kötelességnek tartottuk — meglehet: post festa sacerdos.

Cs. K.

## Szépművészetek hazánkban.

### II. Szobrászat.

(Folytatás.) \*

Március 16-án már mutatkoztak a tatárok, de a király nem akart még kimozdulni állásából, ámbár mindenfelé lángoltak a felgyújtott, felprédált falvak.

Béla már rég folyamodván mindenfelé segélyért, várt, míg tábora megerősödne; de hasztalan, mert csak Frigyes osztrák herceg érkezett meg csekély számú harcossal.

Egy kellemetlen esemény is ügyünk ellen vala.

Kuthen kun király a tatárok bejöveteleért méltatlan gyanu alá esett, mert népcsoportosulás keletkezett és a bős dühnek áldozata lett. Erre egy része a kunoknak átment az ellenséghez és ezek útmutatói s vezetői lettek a vad csordáknak, kik békében hagyván a királyt az elfoglalt részekben kezdének gazdálkodni.

Megérkezett nem sokára Bocsetor tatár vezér is hadával. 500,000 mongol özönlte el bazánkat, a Kárpátoktól a Dunáig Moldova-Oláhsország és Erdély füstölő romok, véráztatta mezők, csonkított tagu temetetlen hullák temetkezőhelyének és a vadon és barlangokban éhhalállal küszködő menekvőknek vált sivatagjává.

Már három hava garázdálkodott a tatár az országban s még sem lépett ki a király a defensívából, mert tudomására jutott, hogy egy más hadereje a mongoloknak Szilézia felől Németországba is beütoött és miután Wahlstadtánál II. Henrik sziléziai fejedelem alatt oly véres ellentállásra talált, hogy ámbár a fejedelem, 34 főpap és az egész hadsereg mindegy lábíg életét vesztette, a nagy veszteség miatt visszavonulni volt kénytelen: még mindig várta a német császárt és a pápa segédsergeit; de végre mégis kénytelen volt engedni a kalocsai érsek unszolásainak és kiindult Pestről.

Az ellenség hátrálni kezdett, a miéink előre nyomultak, míg a Mohi pusztára értek a Sajó folyója mellett. Itt megállapodának s táborba szálltak.

A király beszédet tartott vezéreinek, biztatta, buzdította őket, s saját kezével osztotta ki a még hátra lévő zászlókat — sok új zászlós uraknak.

Mekkora holt kincs! sohajték föl magamban s tovább haladtam vezetőmmel.

A térs utcán végig haladva, egykor szép kert romjaira találtunk, hol a magasba nyúló kiszáradt fák búsan meredeztek ég felé, a néhány még élő lombjaik hullatá, mintha dicsősségét siratná. Mi az oka ez elhagyatottságnak kérdém?

Magam is nehezen válaszolhatok — felelé a másik — annyi bizonyos, hogy évek előtt igen látogatott hely volt, s a végén levő üdítő forráshoz sokan jártak, most már csak a vízhold-cselédek kedvencz gyűlhelye.

Ismét egy holt kincs! gondolám magamban.

A harmadik holt kincs a főiskolának szintén gazdag (több mint tíz ezer kötetből álló) könyvtára és kézirat-gyűjteménye.

De menjünk tovább!

A főutcán, melyet ott piacznak neveznek s valami országos híró egyén nevét viseli, egy kétemeletes nagy középület forma voná magára figyelmemet. Mi az? — kérdém; mi célra használtatik ama nagy kaszárma-szerű kóhalom?

Szjah! az régen sok vigalom színhelye volt s voltaképen téli színház számára építtetett, hanem az évek legnagyobb részén át üres, kongó, pusztá hely; mert színészek, a kik előadásokat tartának benne — nincsenek! De többet mondok — folytatá vezetőm — még azon telek kertjében is van egy nagy fa-alkotvány hason czélból nyári használatra, hanem az is csak néma csöndességben sorvad magában.

A nap lemenőben volt az arany, ezüst s ékkövek fényétől csillámló fegyverzet és szerszám ragyogó sugarakat lövelt messzi, körül a láthatárra, hol alig lehetett túl a vizen egy-két nyargalászó tartárt látni fíjjal és dárdával. Az éj beállt.

A tábor körül ezer ember állíttatott fel örül, s az őrtűzek sustorgó ropogással hirdették a magyar hadiak alig fékezhető harcztűzét, kik nevetve koczantották bili-komaikat késő éjjelig.

Ez így volt több napig, a kiküldött portyázók hiába keresték a mongol sergeket, mindenütt találtak itt-ott lézengő csoportokat, de a sereg zömét nem találták sehol sem.

(Folytatása következik.)

## A székelýföldi ledny-árvaház és nevelő-intézet első gazdasszonyi és házi-ipar kiállításának tervezete.

I. A kiállítás megnyittatik folyó 1875. évi október hó 3-án, délelőtt 11 órakor, Maros-Vásárhelyt, a „Transylvánia“ termében és nyitva marad naponként délelőtt 9 órától délután 5 óráig, október 9-én délután 3 órakor pedig bezáratik.

II. A kiállítás egyfelől alkalmat szolgáltat az ismeretterjesztésre, másfelől pedig a czélszerű beszerzésekre; ezekhez képest a kiállítás tárgya minden, mi a gazdaszszonykodási iparhoz tartozhatik.

III. A beküldők tisztelettel kéretnek az alább névszerint is megjelölt küldeményeket a bizottmányi tagokhoz, kinek-kinek szakmája szerint ezimezni.

1. Elnök: gr. Toldalagi Victor néhoz (lakása Szent-György-utca 1344. szám).

a) Mindenféle szövetek, asztalneműek, kendők, szőnyegek, ruhakelmék, sima vásznak, zsákok és pokróczok.

b) Czérnák, fonalak a legfinomabbaktól a jó házi czérnákig.

c) Nyers len, kender, gyapjú és selyem, megtisztítva és fésülve.

2. Alelnök: Jenei Albert né: (lakása tulajdonházánál Régi-Baromvásár-utca.)

a) Művarrások, u. m.: mindeu nemű gyöngy, arany, ezüst, selyem és egyéb himzések.

b) Diszféhnemű varrások, himzések pipereczikkek.

c) Mindennemű horgolások és kötések.

d) Női- és férfi féhneművarrások, a legfinomabb gyolestól a legdurvább vászonig, különös tekintettel a jó szabásra, varrásra, mosásra és simításra.

e) Mindenféle féhnemű foltozás.

f) Mindennemű női dísz-házi öltönyök és ruhák.

3. Bizottmányi tag: Hirschmann Adolf néhoz: (lakása Deák-Ferencz-utca 286. szám).

a) Vetemények és haszon-kertészeti szemes és gyökerez termények.

b) Száritott gyümölcsök, aszalványok.

c) Virágok cserépbe és csokorba.

Megint holt kincsek! tűnődém magamban.

Menjünk ki most a vértanuknak híres szobrához — fordulék a kíséőhez; a mint tetszik — viszonzá teljes készséggel, s mi tovább haladánk egy hosszú, unalmas, göröngyös utcán, melyen a házak mind apróbbakká, sílányabbakká töpültek a mint előre menénk; végre tartós útazás után kiértünk a városból s még künn a szabadban is jól haladánk, midőn az országúttól pár száz lépésnyire egy halom aljában (ha legalább a tetején lenne!) meglátszott a rikító színekkel övedzett, különben valóban szép szobor; egyedül maga búsongván, gyászolván a rég letűnt dicsősséget és magasztalván a ritkuló erényt és elvszilárdságot; de vajjon kiket buzdít nagyra, nemesre, kiknek szolgál intő példaul, s kik számára ragyogtatja a meghalt és mégis élő derekaknak aranyos nyeveit?

A szélben lengő gabna-kalászkodnak és ingó fűszalaknak, talán a csörgedező patakcsának s koronkint a zűgő viharoknak; de az embereknek a legritkábban, mert kicsoda barangol mostanában, hol nagy porban, hol nagy sárban, messze ki a mezőre honfui lelkesedést tanulni? Mi másképp állna a dolog, ha az imposans szobor a városi nagy főtér egy részén volna föllállítva s szembe nem sokára egy, a reménységben megint készülő, talán még hatalmasabb emlékoszlop!

Igy azonban ez is csak gazdagítja a holt kincsek csarnokát.

(Folytatása köv.)

## TÁRCSA.

### A holt kincsek városa.

Tapasztalás az élet legnagyobb gazdagsága — mondá egy sokat élt férfiú — hogy így én is kincseket szerezek, indultam messze útra; beszélt a „Max“ hajón Andor barátjának: Aladárnak, midőn hazafelé utaztak a csöndes, pihenő tengeren.

A beszéd tárgya idő folytán Mar-mo-ra chinai város lett, s az ott látottakat következőkben adá elő Andor barátjának, kivel csak a legutóbbi állomáson találkozott össze sok évek eltelte óta.

Marmora város kies fekvéssel bír a Mar folyó partján, egy része térben, a másik lankás oldalon fekszik, s lakói száma jóval felülmúlja a tíz ezeret s az egyik híres vasúti vonalnak épen végpontja.

Vezetőmmel reggeli 8 órakor indulánk el, s legelőbb is a nagyhirű könyvtárt néztük meg, melyet még a régibb időben alapított volt a gazdag Te-ta mandarin; a könyvtár több mint 50 ezer kötet díszes könyvet számál, sőt kisebb mérvű más gyűjtemények is szemlélhetők benne; kérdésekre azonban az előzékeny könyvtárnok azt felelé, hogy bizony az vajmi ritkán használtatik s látogatni is koronkint inkább csak az idegenek szokták, kik egy-két óra alatt végig bámulják a könyvek aranyos kötésű sarkait s azzal odább állanak.

4. Bizottmányi tag: Eisen Isidorné; (lakása Szt.-Király-utca 1. szám).

a) Mindennemű friss gyümölcsök.

5. Bizottmányi tag: Imreh Sándornéhoz: (lakása az ev. ref. főtanoda könyvnyomdájánál).

a) Befőttök, párolt gyümölcsök és becsínált zöldségek.

b) Borok és likőrök.

c) Ecetek.

d) Olajok.

e) Szeszek, szörpök és mustárok.

6. Bizottmányi tag: Máriaffi Albertné: (lakása Szt.-György-utca 1809. sz. Szathmári ház).

a) Sütemények, az egyszerű házi kenyértől, mindennemű asztali süteményig.

b) Sajt, túró, vaj és méz.

c) Kolbászok, sonkák, fachirozottak és mindennemű hideg ételek, úgy kávé, tea stb.

7. Bizottmányi tag: Borosnyai Pálnéhoz: (lakása Szt.-György-utca 1083. sz.)

a) Mindennemű iparczikkek, a háztartás női ágából, u. m.: szappan, gyertya, keményítő, stb.

8. Bizottmányi tag: Tribusz Antalnéhoz: (lakása Piacsor 1081. sz.)

a) Szotyrok, kosarak és dobozművek.

b) Szalma- és másnemű kalapok.

c) Kifűző butordarabok és esztergaművek.

d) Üveg, porcellán, vas, pléh, réz, fa és cserépedények.

e) Gazdasszonyi és varró-gépek.

A tisztelt kiállító nők közül azok, kik kedvtelésből, vagy saját és házi szükségekre dolgoznak, a tárlat díszének emelésére beküldendő és kiállítandó műveiket a bizottmány örömmel fogadja; de egyszersmind reméli, hogy a kiállítandó tárgyak közül az egyeslet és intézet vagyionának gyarapítására is sziveskednek ajándékozni. Felkéri tehát a bizottmány, hogy műveik beküldésekor méltóztassanak kijelölni, mely műveket kívánják visszaadni, s melyeket becsátják a bizottmány rendezése alá.

A rendező bizottmány igéri, hogy az olyan műveket, melyeket az illetők azon czélból állítanak ki, hogy a női munkák valamelyik ágában képzettségüket a dolgoztató közönséggel és a választmánnyal megismertessék, ha az intézet maga részére netalán meg nem venné, úgy eladni igyekszik.

Továbbá felkéri a bizottmány a tisztelt kiállítókat, hogy műveik beküldésekor jelentsék ki, előadó-e a kiállításra szánt mű? S ha az, mi az ára, s mennyi készlet van afféle?

IV. Nagyobb ösztön-serkentés, buzdítás és a nemes törekvésnek némi jutalmazása végett, telkes adakozás után begyüldendő összegből, minden kiállítandó tárgyra jutalmak tűzhetnek ki:

Elsőrendű jutalom: egy arany.

Másodrendű jutalom: egy tallér.

Harmadrendű jutalom: egy dicsérő oklevél, mi az illető bizottmány által a legjelesebbeknek ítélendő kiállítás tárgyak szerint a tárlat bezárása napján ünnepélyesen fog kiosztatni, még pedig:

1. Szövetért 2 első-, 4 másod- és 4 harmadrendű jutalom.

2. Dísz fehérneműekért 1 első-, 2 másod- és 4 harmadrendű jut.

3. Férfi és női fehérneműekért 1 első-, 2 másod- és 4 harmadr. jut.

4. Nyers kenderért, len, gyapju, selyemért 3 másod- és 1 harmadr. jut.

5. Kötésért, horgolásért 4 harmadr. jut.

6. Köntöskészítésért 1 másod- és 6 harmadrendű jutalom.

7. Foltozásért 1 harmadr. jut.

8. Veteményekért és haszon-kerői gyökeres és szemes terményekért 2 másod- és 2 harmadr. jut.

9. Aszalványokért és szárított gyümölcsökért 2 másod- és 6 harmadr. jut.

10. Fehér- és barna kenyérért 1 első-, 2 másod- és 6 harmadr. jut.

11. Nyers gyümölcsökért 3 másod- és 6 harmadr. jutalom.

12. Méz, vaj, sajt, túró-neműekért 2 másod és 4 harmadrendű jutalom.

13. Cézerna- és fonálneműekért 2 másod- és 6 harmadrendű jutalom.

14. Süteményekért 1 másod- és 3 harmadr. jut.

15. Virágokért 1 másod- és 3 harmadr. jut.

16. Sonka sat. húsneműekért 1 első-, 2 másod- és 6 harmadrendű jutalom.

17. Befőttökért és párolt gyümölcsökért 1 első-, 2 másod- és 6 harmadrendű jutalom.

18. Szeszek, szörpök, borok és mustárokért 1 első-, 2 másod- és 6 harmadr. jut.

19. Iparczikkékért 2 másod- és 4 harmadr. jut.

20. Szotyrok, kosarak és doboz-művekért 2 másod- és 6 harmadr. jut.

21. Szalma- és másnemű kalapokért 1 másod- és 2 harmadr. jut.

22. Apró butordarabok és eszterga-művekért 1 első-, 2 másod- és 3 harmadr. jut.

23. Üveg-, porcellán-, vas-, réz-, pléh-, fa- és cserépedényekért 1 első-, 4 másod és 6 harmadr. jut.

24. Gazdasszonyi- és varrógépekért 2 másod- és 4 harmadr. jut.

V. Kéretnek a tisztelt nők, méltóztassanak a kiállítandó tárgyakat bezárólag szept. 20-áig, az illető bizottmányi tagokhoz küldeni, mert csak így remélhető, hogy a tárlat kellő pontossággal és csinosítással rendeztessék el; mihez képest szívesen veszi a bizottmány, ha a nagyon tisztelt és kegyes kiállító nők, szept. 1-étől kezdve, előlegesen is értesítenék a bizottmányt arról: mely tárgyat szándékoznak beadni a tárlat számára. A virágok, sütemények, gyümölcsök, melyek az állás alatt minőségükből veszítenek, október 1-én kezdve, a tárlat folyama alatt is szívesen elfogadtatnak.

VI. A bejelentésben megnevezendő:

a) A kiállító neve és honnan fog a kiállítmány küldetni.

b) Hogy eladó-e a kiállítmány, ha az, mi a határozott ára? ha nem, mi történjék azzal a kiállítás után?

VII. A kiállításra beküldött és eladásra szánt tárgyak, ha a kiállítás folyama alatt el nem adattak, annak bezárása után kisorsolás útján fognak eladni. Megjegyzendő, hogy az eladott tárgyak vételi ára, miután abból 10% a kiállítás költségei fedezésére levonattott, a kiállító tulajdonosnak adatik át, a megvett tárgyak pedig rögtön kiszolgáltattak a vevőnek.

VIII. A kiállított tárgyak bírlására szakértő bizottmány lesz kinevezve; a kiállítás érdekessége tekintetéből kisorsolás is rendeztetik, akként, hogy az egyeslet részére ajándékozott tárgyak naponként ki fognak soroltatni, azonban az ilyen elnyert tárgyak csak a kiállítás bezárása után szolgáltathatnak ki, miről a bizottmány az illetőt biztosítja; továbbá a tárlat helyiségében, annak tartama alatt, étlap szerinti reggeli és oszonna is kapható leendő.

A kiállítás a közönség számára 10 kr. belépti-díj mellett nyitva áll; egy sorsjegy ára szintén 10 kr.

Midőn ezen tervezetet a tisztelt közönség tudomására juttatni sietünk, őszinte bizalommal kérjük fel ró-társainkat: sziveskedjenek jótékony czéljaiknak előmozdítására becses részvételük és közremunkálásuk által nekünk segítségüket nyújtani. \*)

Maros-Vásárhelyt, 1875. szept. hóban.

### *Pályázati hirdetmény és iskolai év megnyitási jelentés.*

I. A magyar királyi nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi ministeriumnak 1874. évi ápril 28-ról 14,434. szám alatt kelt intézvénye folytán a székely-udvarhelyi állami főreáltanodánál a küszöbön álló 187<sup>5</sup>/<sub>6</sub>-iki tanévre a Dávid Antal Mózes-féle alap kamataiból rendszeresített 10, egyenkint 50—50 forintból álló ösztöndíj-alapítványra pályázat hirdettetik.

Felhivatnak tehát azok, kik az alapítványokat elnyerni óhajtják, hogy a) székely származásukat, b) szegénységüket és c) a reáltanoda alsó hat osztálya valamelyikének látogatásához megkívántató előtanulmányaikat igazoló okmányokkal felszerelt s a m. kir. nm. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz címzett pályázati folyamodványukat folyó évi október hó 1-ig a székely-udvarhelyi állami főreáltanoda igazgatóságához annál bizonyosabban nyújtsák be, minthogy elkésve érkező folyamodványok csak különös figyelmet érdemlő okokból lesznek tekintetbe vehetők.

II. Udvarhelyszék és Székely-Udvarhely város törvényhatóságok 60—70 szegény sorsu reáliskolai tanuló részére ingyen lakást ajánlván fel, ezen javadalmakra hasonlólag pályázat nyitattik.

A lakásbeli javadalomért pályázóknak szegénységüket és az I. pont alatt körülírt előtanulmányokat kitűn-

\*) A tiszta jövedelemnek fele a maros-vásárhelyi jótékony növegyetnek adatik át.

teső okmányokkal támogatott folyamodványait 1875. évi szeptember 20-ig az udvarhelyszéki és városi reáliskolai bizottsághoz címzetten, alólírt bizottsági elnökhöz kell benyújtaniok.

Az ingyen lakással javadalmazandó ifjak lánán és ágylepen kívül mindennel ellátatnak, mi a lakás használatához megkívántatik. Ellenben kötelesek magukat tiszteséges fehérművel és legalább két rendbeli ruhával felszerelni és élelmezni.

Az étkezés az intézetben közösen, vagy behozás útján történhetik. A szegényebb sorsu ifjak részére a lefolyt iskolai évben gyakorlatban volt módozat szerint közös étkezés fog életbe léptettetni.

A közös lakásba 30 frt díj fizetése mellett oly ifjak is felvétetnek, kik ingyenes lakásbeli javadalomra igényt nem tarthatnak, ha szándékukat a reáliskolai bizottsághoz címzett s alólírt intezendő írásbeli folyamodványukban folyó 1875. évi szeptember hó 20-ig kijelentik.

III. A jövő 187<sup>5</sup>/<sub>6</sub>-iki tanév a következő október hó 5-én fogja kezdetét venni, mikor egyszersmind az intézet V. és VI. osztályai is megnyitvatnak.

A felvétel az intézetbe október hó első napjain történik.

Az első osztályba felvétetnek mindazok, kik a népiskolai tanulmányok teljes befejezéséről kielégítő hivatalos iskolai bizonyítványt tudnak felmutatni, vagy hiteltérdemlőleg igazolják, hogy magántanulás útján azzal egyenlő értékű ismeretek birtokába jutottak.

Az intézet első osztályába való belépést felvételi próbavizsgálatok előzik meg, melyek a reáliskolai igazgatóság által folyó évi szeptember hó 26., 27. és 28. napjain fognak megtartatni.

A II., III., IV., V. és VI-ik osztályokba lépőknel a felvételt a megelőző évről kiállított reál-, vagy más középiskolánál nyert bizonyítványok közvetítik.

Felsőbb osztályokba a nem reálirányu középintézeteknél volt ifjak felvétele — tekintettel a tanterv különbségére — szintén csak megelőző próbavizsgálatok után eszközölthetnek.

A kik az intézetbe először lépnek be, beiratási díj fejében 2 frt 10 kr, az ifjusági könyvtáralap gyarapítására pedig 1 frtot tartoznak fizetni.

A tandíj, mely egy évre 8 frt 20 krból áll, fél-évenként előre fizetendő, azonban a szegénysorsu tanulók folyamadás folytán annak fizetése alól felmentést nyerhetnek, s az egyszer megnyert felmentés mindaddig érvényes marad, míg az illető jóviseletet és előmenetelt tanusít.

Az elmúlt iskolai évben felállított s legtöbb tekintetben célszerűnek bizonyult előkészítő osztály hasonlólag a következő október hó 5-én fog megnyitvatni.

Ezen osztályba felvétetnek mindazon legalább 8 éves gyermekek, kik a népiskola harmadik osztályának befejezéséről kielégítő iskolai bizonyítvánnyal bírnak, vagy ezzel egyenlő értékű, magánuton szerzett ismereteiket hiteltérdemlőleg igazolják; vagy végül, ha a folyó évi szeptember hó 26., 27. és 28. napjain tartandó felvételi vizsgálatok alkalmával az előkészítő osztály látogatására minősítetteknek nyilváníttatnak.

Az előkészítő osztályba lépő ifjak a II. pont alatt érintett feltételek mellett az ingyen lakásért szintén folyamodhatnak.

Székely-Udvarhely, 1875. augusztus 20.

Tibád Antal,

az udvarhelyszéki és városi reáliskolai bizottság elnöke.

### **Irodalom.**

A „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet Budapesten, ismét kiadásában újabban megjelent könyveket küldött be szerkesztőségünknek, melyeket olvasóink becses figyelmébe ajánlunk. Még pedig:

— **A természet könyve.** Közérdekű olvasmányok a természettudományok köréből. Bernstein A. német műve után. A XI. és XII-ik füzet. Egy-egy füzet ára füze 50 kr.

A XI. füzet tartalma: **Az állatok és növények életéről. II.** Az élet köteleke. — A három idegrendszer összefüggése. — Tekintsük meg egy kissé az agyvelőt. — A nagy agyvelő tevékenysége. — Mi dolga van a kis agyvelőnek? — Az alvás. — Elalvás és fölébredés. — Az álmok. — Az ember beszéde. — Természet és a népek jelleme. — A szellem és a bölcsészek. — Az erély stb.

A XII. füzet tartalma: **Az állatok és növények életéről. III.** Az emberek hajlamai. — Hajlam és szel-

lem. — Az ember felelőssége hajlamaiért. — Szellemi hajlamok. — Az erkölcs. — A művészet. — A vallás. Test és szellem. — A halál rejtélye. — Mily régi új találmány. — A tudó a mellkasban. — Mit lélegzünk be sat.

— **Módszeres útmutatás a tizedestörtek tanításához** a méter-mértékek alapján és az ezekkel való számolási mód. Irta Kordos Gusztáv. Tanítók, szülők és nevelők számára. Ára füzve 60 kr.

— **A kis nemzeti muzeum 35. és 36-ik kötete.** Tartalma: **Érintkezés az emberekkel.** Irta b. Knigge Adolf. A 12-ik javít. kiadás után Nagy István. Ára a két kötetnek füzve 1 frt.

E művecske megjelenését örömmel üdvözljük, miután a német kiadásból évenként több száz példány kel el hazánkban, s egy előbbi fordítás már húsz év óta nem kapható.

— **Schwiedland Frigyes.** Francia nyelvten, iskolák és magántanulók számára. Négy folyamban. III. folyam. Ára füzve 80 kr.

## Hirrovat.

○ **Az erdélyi r. cath. igazgató tanács** Paál Gyula m.-vásárhelyi gymnasiumi tanárt a gyula-fehérvári közép tanodához áthelyezte. Balázs Antal helyébe pedig — ki plébánossá neveztetett ki — a helyi főgymnasiumhoz igazgatóvá Keserű József gy.-fehérvári tanárt nevezte ki.

○ **Fogarassy r. cath. püspök** ő exetja e hó 7-én körünkbe érkezett, s más nap fényes egyházi szertartás után számos ifjut avatott föl az egyház tulajdonképeni tagjává a bérálás által, mely előtt főt. Kovács plébános ur igen jeles beszédet tartott. A hossza nyult templomi szertartások bevégezte után a plébánosnál díszes nagy ebéd volt a főpásztor tiszteletére, ki 9-én reggel hagyá el városunkat Régen felé utazván.

○ **Az Ugron-féle** sajtóperben hozott esküdtszéki határozat megsemmisített.

○ **Balog József** városi alkapitány az új méter-mérték hitelesítői vizsgát a fővárosban sikerrel letévén, mint a városnak hitelesítő biztosa, legközelebről meg fogja kezdeni e téren hivatalos működését.

○ **A szilágyosmlyői** tűzoltó-egylet zászlószentelési ünnepélye folyó évi október hó 10-én leend, melyre a helyi tűzoltó-egyletet is meghívta; úgy halljuk, hogy az egyletet talán Oroszlán István ur fogja azon alkalommal képviselni.

○ **Kapcsolatban** előbbi hírünkkel fölemlítjük, hogy — mint örömmel értesülünk — tűzoltó-egyletünk erélyesen szervezkedik s a rendszeres tanítás október hóban fogja kezdetét venni. Igen czélszerű és szép lenne, ha a város a mászóház föllállítására, mely különben sem vesz nagyon sok helyet igénybe, valami közeli közhelyet, pl. a „város major“-ja egy részét használat végett átengedné a közjóra irányuló egyletnek.

○ **A magyar történelmi társulat** évi rendes közgyűlését az idén Nyitramegyében tartja. A főispán gr. Csáky László és Dr. Krajsik püspök versenyeznek a szívélyességben, melylyel a tudós vendégeket fogadják. Az erdélyi választmányi tagok közül jelen vannak: gr. Mikó Imre elnök, Gyulay Pál, Deák Farkas és Szabó Károly.

○ **A bukovinai Istensegítség** községben a néptanítói állomás ideigl. betöltésére, melylyel magyar előadási nyelven a német nyelvnek előadása is egybekötve van, pályázat hirdettetik. Ez állomással 339 frt 33 kr. o. é. készpénz, szabadlakás az iskola épületben, 407 □ öl kerti és 5 hold 1025 □ öl réti földnek élvezete jár. Pályázni kívánók szabályszerűen fölszerelt folyamodványaikat legkésőbb f. é. október 1-ig a serethi cs. kir. kerületi iskolaszékhez nyújtják be.

— **Egy bók,** mely törvényhozásunknak szól! A külső-szolnokmegyei gazdasági egyletnek Törökszentmiklóson f. évi augusztus hó 15-én tartott választmányi ülésének jegyzőkönyvéből közöljük a következőket: „Indítvány tétetett, hogy mivel azon törvények, melyek a mezőgazdaságot közelebről vagy távolabbról érintik, annyira hiányosak, miszerint életbeléptetésük a várt eredményt nem hozza meg és azon bajokat, melyek orvoslása czéljából alkottatott, nem ritkán nem csak meg nem szüntetik, sőt nem is enyhítik, mi valószínűen onnan származik, hogy a törvényalkotás munkájával megbízott közegek inkább az elmélet, mint a gyakorlat által helyesnek bizonyult elvek alapjára helyezkednek; kéressék fel a földmivelési m. kir. miniszterium, hogy mindazon törvényjavaslatokat, melyek a mezőgazdaságot közelebről vagy távolabbról érintik, mielőtt a ház asztalára letétenének, véleményezés végett az ország gazd. egyleteivel

előzetesen közölni méltóztassék. Az indítvány elfogadtatott s a titkár e tárgyban felirat szerkesztésével és illető helyre leendő terjesztésével megbízott.”

— **Jakab Elek** beküldte munkáit a román irodalmi s népmívelődési egyletnek azon megjegyzés kíséretében, hogy 400 frt jutalomért hajlandó a tulajdon és fordítási jogot az egyletnek átengedni. Az egylet — mint a „Herm. Ztg.“ írja — ez ajánlatot elfogadta.

— **Bajusztalan** lovas-ezred. Ő felsége — mint egy bécsi lap hirléli — elrendelte, hogy a Windischgrätz 14. számú dragányos ezred régebbi 1767-től 1869-ig főnnállott rendszabályát, hogy tagjai bajuszt nem viselnek, léptesse ismét életbe. E különös kitüntetési nemhez úgy jutott az ezred, hogy 1857 ben győzelmesen leverte egy porosz gyalog quarrét, melylyel az nap más ezredék hiába igyekeztek megvívni; ez az ezred akkoriban csupa bajusztalan legénységből állott s ennek emlékét tartá fel a bajusztalanság. Az 1869-iki új rendszabály, mely a bajusz, szakálviselést engedte meg, az ezred e szabadalmát megszünteté. Most újra életbe lép.

— **Az „Apolló”** czimű zeneműfolyóirat negyedik kötete legujabban megjelent kilenczedik számának tartalma: 1) Eredeti magyar, Bakody Lajostól. 2) Ha-ha-ha! gyorspolka, Nagy Bélától. 3) Réveries hegedű és zongorára, Bella J. L.-től 4) Magyar népdalok a „Falu-rosszá“-ból u. m. I. Emeld reám netelejts kék szemedet. II. Csak egy szép leány van e világon. III. Ez a kis lány megy kutra. IV. Nincsen olyan fényes alkony. Átirta Ábrányi Kornél aként, hogy e népdalok vagy ének mellett, vagy külön is, mint önálló zongoradarabok, játszhatók. A hordíkon: Thern Károly, Vilmos és Lajos. (Életrajzi vázlat) Vegyes. — Előfizetési ár egész évre 6 frt, félévre 3 frt. A jelen szám 1 frtéért külön is megszerezhető. Az előfizetés vidéken legczélszerűbben a postahivataloknál postautalványozás útján eszközölhető, Budán, az „Apolló“ kiadóhivatalában, iskola-utca 681. sz. a Minden eddig megjelent szám és kötet folyton kapható.

Felelős szerkesztő:

**KUTI ALBERT.**

## Hirdetmények.

(1—2)

### Perl fogorvos

(138)

**bezárólag folyó hó 16-ig elvállal fogakat és légnyomatu iogsorokat** készíteni, úgyszintén foghúzást, töltést arannyal, fogtisztítást, ráspolást stb. és eltávolít minden fájdalmat mindenkorra.

**Lakása: Transylvania szálloda 6. sz. alatt.**

**A műtételek kívánatra a magánlakokban is végeztetnek.**

(136)

### P Á L Y Á Z A T.

2—2

A maros-vásárhelyi róm. kath. hitközség részéről ezennel közhírré tétetik, miszerint az ezen hitközség által alapított és fenntartott leányiskolánál a tanítónői állomás üresedésbe jövén, ezen állomás betöltésére pályázat nyittatik.

Ezen állomással évenként 400 osztrák frt. fizetés, szabadlakás, 60 frt failletmény, 30 frt sepretés, 5 frt grádics-világítási átalány és 5 frt krétapénz van egybekötve.

Fölhivatnak tehát mindazon érdekeltek, kik a jelzett állomásra pályázni kívánnak, hogy felszerelt és képességeiket tanúsító folyamodvényaikat, ezen hirdetmény harmadik megjelenésétől számítandó 10 nap alatt a maros-vásárhelyi róm. kath. lelkész hivatához adják be, annál is inkább, mivel a később érkezettek tekintetbe nem vétetnek

A pályázat beadása határidejére nézve a „Kelet“ és „M.-Polgár“ hirdetményei szolgálnak sinormértékül. Maros-Vásárhelytt, 1875. aug. 29-én.

**A m.-vásárhelyi róm. kath. egyházközség.**

(137)

### Kiadó szállás.

(1—3)

Tanár **Deák József** ur baromvásár-utcai **telke** jelen év szeptember **29-től** kezdve bérbe adatik. Értekezhetni ez ügyben **Göldner Nándorral** (705. házszám, Szt.-Miklós-utca.)

**49.—1875.**

O. k. ig. sz.

(134) (3—3)

### Pályázati hirdetmény.

A maros-vásárhelyi országos kórház bizottmánya f. 1875. évi augusztus hó 10-ről 28. o. k. b. szám alatti határozata következtében az üresedésben levő 300 frt évi fizetéssel összekötött „kórház alorvosi“ állomás betöltése tekintetéből, pályázat nyittatik.

A pályázati kérelmek fölszerelten a kórház irndájában leendő benyújtása határidejéül folyó év szeptember hó 30. napja tüzetvén ki.

M.-vásárhelytt, 1875. szept. hó 1-én.

**A marosvásárhelyi orsz. kórház igazgatósága.**

### Kiadó szállások és bolt!

1. A piacon levő nagy Görög-ház első emeletén a Tutsek István ur boltja feletti **3 szobából, konyhából, hijju és pinczéből álló szállás;**

2. a piacon levő Páll Károlynő urasz. házában **5 szobából, konyhából, kamra, hijju és pinczéből álló szállás** egészben vagy részben;

3. a Görög-ház alatt egy bolti helyiség álványokkal vagy a nélkül, jelen év Szt.-Mihály napjától kezdve, bérbe adandók.

Értekezhetni **Richtzeit** testvérek üzletében.

(135)<sup>2</sup>(2—3)